לימוסלת המים Limosella aquatica – צמח גר חדש לארץ

סיקו בכור, חבר "חוג כלנית" siambe17@gmail.com

אורי פרגמן-ספיר , מנהל מדעי בגן הבוטני האוניברסיטאי – ירושלים
fragman@botanic.o.il

תקציר: לימוסלת המים *Limosella aquatica*, צמח חד-שנתי שלא היה מוכר בארץ, נמצא על ידי המחבר הראשון בגב מים במערב יער אחיהוד והוגדר על ידי המחבר השני. הצמח מאופיין בשלוחות משרישות, פרחים זעירים הנישאים יחידים על עוקצים ארוכים ועלים אליפטיים הנישאים על פטוטרות ארוכות. במאמר תיאור מפורט של הצמח, בית גידולו ותפוצתו ודיון על מעמדו בארץ, האם הוא צמח אפיזודי? או שיש לו אוכלוסיה בת קיימא ולכן חשוב לשמרו.

==========

סיפור המציאה

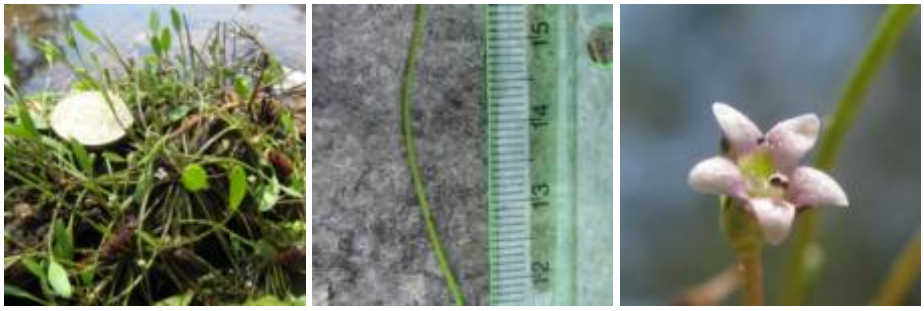
צמח לא מוכר מהארץ נמצא על ידי המחבר הראשון בגב קטן במערב יער אחיהוד באפריל 2020. בית הגידול בו נמצא הצמח הוא גב מים קטן על סלע נארי, כ-15 ס"מ עומקו ושוליו בוציים. ארבעת צברי צמחים טבולים צפו במים והיו מפותחים יותר. 6-7 צברי צמחים נוספים נמצאו בשוליים הבוציים והיו קטנים יותר. במשטח בוצי של רנדזינה אפורה כ-2 מ' משם, נמצאו שני צברים יפים נוספים ואחד קטן. היה לנו ברור שזה צמח שאיננו מכירים וחיפשנו אותו בפלורות של ארצות אחרות באזורים גשומים וקרים יותר. הפרח הפעמוני עם ארבעה אבקנים רמז לנו על משפחת הלועניתיים ואכן הצמח נמצא בקלות באיורים המצוינים במדריך לפרחי אירופה של קולינס (Streeter et. al. 2009) ובפלורה של טורקיה (Edmondson 1978) והוגדר כ – **לימוסלת המים Limosella aquatica L** .

לימוסלת המים Limosella aquatica , מימין: הצמח השלם, משמאל: העלים בעלי פטוטרות ארוכות והפרחים נישאים על עוקצים ארוכים, צלם סיקו בכור ©

תיאור הצמח

לימוסלת המים היא צמח חד-שנתי קטן קרח ומעט בשרני, האופייני לבתי גידול לחים המתייבשים בקיץ. הצמח יכול לגדול במים רדודים ואז עליו ופרחיו צפים או בבוץ רטוב. הגבעול זוחל ויוצר שלוחות משרישות במפרקים. הצירוף של חד-שנתיות ויצירת שלוחות משרישות הוא יוצא דופן בעולם הצמחים. בכל מפרק גבעול מתפתחים צבר עלים בעלי פטוטרות ארוכות. טרף העלה מרצעני בעלים צעירים ואליפטי בעלים הבוגרים (5-20 מ"מ). אורך הפטוטרת 3-6 ס"מ. הפרחים יחידים יוצאים מחיקים העלים, אורך עוקצי הפרחים 8-20 מ"מ. הגביע פעמוני בן 4 (5) אונות, אורכו 3 מ"מ. הכותרת צינורית-פעמונית, אוגן הכותרת בעל 5 (4) אונות ביצניות מפושקות, צבעה לבן-ורדרד, אורכה 3 מ"מ. אבקנים 4, שווים, בולטים מהכותרת. עמוד העלי קצר ואינו נושר בשלב הפרי. עוקצי הפרי מתכופפים מטה עם ההבשלה וכך הזרעים מופצים לאותו בית גידול ובסמוך לצמח האם. הפרי הוא הלקט ביצני באורך 2.5-3 מ"מ, בעל שתי קשוות, נפתח לאורכו ומכיל זרעים קטנטנים רבים אליפטיים-צרים.

לימוסלת המים Limosella aquatica , מימין: הכותרת מאוחה פעמונית לבנה-ורדרדה. במרכז מימין: העלה הגדול ביותר בצמח, במרכז משמאל: צורת צמח הגדל בבוץ. משמאל: צורת צמח הגדל במים, צלם סיקו בכור ©

דיון

בסוג **לימוסלה** 11 מינים הנפוצים בעיקר באזורים ממוזגים קרים, אבל גם בהרים טרופיים. הסוג השתייך בעבר למשפחת הלועניתיים, אולם בעקבות מחקרים גנטיים חולקה משפחה זו והלימוסלה משויכת כיום למשפחת הלחכיים (POWO 2019). **לימוסלת המים** היא צמח כמעט קוסמופוליטי (POWO 2019), אולם עיקר תפוצתה באזורים הממוזגים (קרים) שמצפון לקו המשווה. באזורנו נמצא הצמח בצפון טורקיה, אולי בסוריה-לבנון ובקפריסין. מעניין שהצמח נמצא גם לאורך הנילוס במצרים ונכלל בפלורה של מצרים (Boulos 2002). צמחים של מעונות לחים הנפוצים באזור האירו-סיבירי מגיעים לארץ מידי פעם על ידי ציפורים ואף מצליחים לנבוט, לפרוח ולייצר זרעים. חלקם הצליחו לייצר אוכלוסיות בנות קיימא ונכללים בצמחיית הארץ (**מונטיית המעיינות**) וחלקם מופיעים מידי כמה שנים באופן אפיזודי ולא מייצרים אוכלוסיות קבועות (**קרד שסוע**). ימים יגידו אם ***לימוסלת המים*** הופיעה בארץ באקראי והיא אצלנו צמח אפיזודי שלא "התאזרח" או שזה צמח המקיים אוכלוסיות בנות קיימא ואם כך יש חשיבות גדולה לשימורו.

ספרות:

Boulos L 2002 Flora of Egypt. Al Hadara Publishing, Cairo. Vol. 3, pp.75-77.

Edmondson 1978 Limosella. in: Davis PH (ed.), Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Edinburgh Univ. Press, Edinburgh Vol.6, p 680.

POWO 2019 Plants of the World Online. Facilitated by the Royal Botanic Gardens, Kew. Published the Internet; http://www.plantsoftheworldonline.org/

Streeter D Hart-Davies C Hardcastle A Cole F and Harper et al. Collins Flower Guide. London. pp. 410-411.

==========

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

לציטוט: בכור ס. ופרגמן-ספיר א. 2020 **לימוסלת המים Limosella aquatica – צמח גר חדש לארץ**, כתב-עת "כלנית", מספר 7.

https://www.kalanit.org.il/limosella-aquatica-news-2020